

دوما

یک اربعین...

دوماهنامه انجمن علمی دانشکده علوم قرآنی مشهد

سال اول - شماره اول - مهرماه ۹۹

یک اربعین به تو از دور سلام...

به تو از دور سلام

جرعه ای مقتل؛ از عاشورا تا اربعین
به تو از دور سلام...!
پژوهش فناورانه
صندلی داغ؛ هر جا خدا تو را کاشت، گل بده!

دوماهنامه علمی_ فرهنگی ره نما

سال اول. شماره اول. مهر ماه ۱۳۹۹

صاحب امتیاز: انجمن علمی دانشکده علوم قرآنی مشهد

مدیر مسئول: محمد علی کیهانی

سر دبیر: سیده فاطمه ساری زاده

هیئت تحریریه:

سیده زینب میری نژاد

زهرا ادیب نژاد

سمیه پریشان

نرجس اشرفی

استاد مشاور: دکتر محسن دیمه کارگراب

طراح گرافیک و صفحه آرا: محمد باقری

فهرست

- سخن سردبیر | ۳
- نیایش | ۳
- جرعه‌ای مقتل؛ تاریخ نگار از عاشورا تا اربعین | ۴
- به تو از دور سلام!... | ۵
- امام حسین (ع) به کدام علت قیام کرد؟ | ۵
- چالش های سینمای دینی عاشورا | ۷
- صندلی داغ | ۸
- پژوهش فناورانه | ۱۰
- معرفی چهره | ۱۱
- معرفی کتاب | ۱۲
- سخن پایانی | ۱۲

راه های ارتباطی انجمن علمی_ فرهنگی دانشکده علوم قرآنی مشهد مقدس:

آدرس کانال ایتا و تلگرام: @anjomanelmiquran

آدرس اینستاگرام: <https://www.instagram.com/anjoman.uniquran.mashhad>

آدرس ایمیل: mashhadanjomanelmi@gmail.com

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

سلام بر آن کسی که خداوندش را در خاک قبر او قرار داد

سخن سردبیر

بسم رب الحسین

خداوند مهربان را سپاس‌گزارم که بعد از به سر انجام رساندن ویژه‌نامه‌ی غدیر نشریه‌ی قلم دانشجو، که از طرف دانشگاه به انجمن علمی مشهد سپرده شده بود، توفیق خدمت دوباره به قرآن و اهل بیت(ع) در نشریه‌ای نو تأسیس روزیمان شد.

«ره نما» نامی است که بر این نشریه نهادیم تا ان‌شاءالله در ره قرآن و زیر نظر اهل بیت(ع) که نمای آن هستند، قدم‌های موثر برداریم. هدف ما از نگارش نشریه‌ی علمی-فرهنگی «ره نما» در درجه‌ی اول، تربیت نیروهایی زبردست در حیطه‌ی همکاری‌های گروهی علمی در قالب هنر می‌باشد؛ چرا که پژوهش‌های فرد محور یکی از آسیب‌های علوم انسانی در کشور ما است و آسیب دیگر، دور بودن نتایج این کارها از فضای عمومی است که می‌توان با بهره‌بردن از هنر، این معضل را نیز حل کرد. به خواست خداوند و زیر سایه‌ی الطاف اهل بیت(ع)، قدم‌هایمان در از بین بردن این آسیب، مؤثر خواهد بود.

و چه خوش وقت بودیم که زمان نگارش اولین دو ماهنامه‌ی «ره نما»، در شرایطی که زیارت امام حسین(ع) برایمان میسر نیست، امیدوارم که تحت توجه حضرت اباعبدالله(ع) و ولی عصرمان(عج)، مسیر پیشرفت‌مان را پیدا کنیم و خدمت‌گزار و باعث زینت آنان باشیم.

در پایان، از همه‌ی اساتید، دانشجویان و دست‌اندرکارانی که با نیت خالصانه‌ی خود با ما همراه شدند، تشکر می‌کنم و حسن عاقبت را برایشان آرزو مندم.

والحمد لله رب العالمین

سیده فاطمه ساری زاده

مهربان پروردگارا

به لطف تو حسین به دنیا آمدم و تارویم در نیام

با حسین در آمیخته شد که به من آموخت سکوت مردمان در برابر

ظلم، باعث ظلم شدن نسبت به حق من شود...

سکوت و امان از سکوت!

برالها!

به من توفیق آن ره که این آموزه‌ی حسین(ع) را از زهن و عملم دور نکنم و قلبم

هرگز از عشق حسین تهی نگردد و نهایت و منتهای راهم را در میر او و هدفش قرار

دهم...

مهربان!

از من در گذر، برای تمام اوقات که از حسین علیه‌السلام دم زدم اما

مخلوب عمر سعد درونم شدم...

من مجرم و در آرزوی نجات!

به حق قبیل العبراته!

خودت دستم را بگیر و یاریم کن...

و بگو، بگو برای لیدت به ندای «یا شرار العین» می‌توانم با قلبم

مکلم و یقین استوار، با امام هدی ظاهرا نطقا باحق منکم.

از شمر زمانه ام انتقام بگیرم...

۱. سال ۶۱ هـ.ق عصر روز دهم محرم، لشکر یزید بعد از اینکه امام حسین (ع) را به شهادت رساند، به دستور فرماندهان خود دست به غارت و آتش زدن خیمه‌ها و آزار و اذیت خاندان نبوت زدند و البسه و شتران را به یغما بردند.
۲. سپس اهل بیت را با بی‌احترامی و حرمت‌شکنی به اسیری گرفتند و آن بزرگواران به لشکریان دشمن می‌گفتند که ما را بر کشته حسین (ع) بگذرانید و هنگامی که نگاهشان به کشته‌ها افتاد، فریاد کشیدند و بر صورت خود زدند.
۳. بعد از این قضایا، عمر سعد ملعون در میان یارانش فریاد زد: چه کسی است که اسب بر پشت و سینه حسین (ع) بتازد؟! ده اسب سوار داوطلب شدند و تن حسین (ع) را با سم اسبان لگدکوب کردند.

۴. و همان عصر عاشورا بود که عمر سعد سر مبارک امام حسین (ع) را با خولی بن یزید اصبحی و حمید بن مسلم ازدی نزد عبیدالله بن زیاد به کوفه فرستاد و سرهای یاران و خاندان او را جمع کرده و هفتاد و دو سر بود و به همراهی شمر بن ذی الجوشن و قیس بن اشعث به کوفه فرستاد.
۵. سپس کشته‌های خودشان را پیدا کرده و دفن نمودند ولی جنازه بی‌سر و زیر پای اسبان لگدکوب شده‌ی امام حسین (ع) و یارانش را در صحرا رها کردند.
۶. عمر سعد ملعون در روز یازدهم محرم، دستور کوچ از کربلا به سوی کوفه را می‌دهد و زنان و حرم امام حسین (ع) را بر شتران بی‌جهاز سوار کرده و در سخت‌ترین مصائب و هُموم کوچ می‌دهند.
۷. پیکرهای عریان تا روز سیزدهم محرم در بیابان کربلا بود تا اینکه توسط قبیله بنی‌اسد و به راهنمایی امام سجاد (ع) دفن شدند.

۸. در روز دوازدهم محرم اسرا وارد کوفه شدند؛ گویا شب دوازدهم را اسرا در پشت دروازه‌های کوفه و بیرون شهر سپری کرده‌اند. در اثر تبلیغات عبیدالله بن زیاد علیه امام حسین (ع) و خارجی معرفی کردن آن حضرت، مردم کوفه از این پیروزی خوشحال و جهت دیدن اسرا به کوچه‌ها روانه می‌شوند و با دیدن اسرا شادی می‌کنند.

۹. عبیدالله بن زیاد جلوی چشم اسرا و مردم، با چوب‌دستی به سر مبارک می‌زد و خود را پیروز میدان قلمداد می‌کرد و کشته شدن امام حسین (ع) را خواست خدا قلمداد می‌نمود. ولی با جواب‌هایی که از جانب حضرت زینب (س) و امام سجاد (ع) می‌شنید، بیشتر رسوا می‌شد.

۱۰. در خبرها آمده که این زیاد بعد از آن‌که یک روز (یا چند روز بنا به روایتی) سرها را در کوچه‌های کوفه گردانید، آنها را به شام، نزد یزید بن معاویه فرستاد و دستور داد که دست‌های امام سجاد (ع) را با غل برگردن بستند و سوار بر شتر بی‌جهاز به سوی شام حرکت دهند. منابع، مدتی را که اسرا در حرکت بودند، ذکر نکردند که چه وقایعی اتفاق افتاده است؛ تنها به برخی بی‌ادبی‌های حاملین سرهای مبارک از قبیل شراب اشاره شده است.

۱۱. نقل شده که اهل بیت (ع) را سه روز پشت دروازه‌های دمشق نگه داشتند تا شهر را آذین‌بندی کنند و آماده برای جشن و شادی نمایند. در بیشتر منابع نقل شده که روز اول صفر سر مبارک امام حسین (ع) را همراه کاروان اسرا وارد

دمشق کردند.
۱۲. ورود اسرا به شام و بردن سرها در جلوی کاروان اسرا به دستور شمر، علی رغم میل اسرا و اهانت به سرها توسط مردم غافل شام.
۱۳. در شام نیز اسرای آل محمد (ص) را در حالی که به ریسمان بسته شده بودند، به مجلس یزید وارد کردند، وقتی بدان حال در پیش روی یزید ایستادند، سر امام را در برابر یزید قرار دادند. یزید ملعون خطاب به سر مبارک توهین کرد و با قرائت اشعاری خود را پیروز میدان خواند و در آن مجلس به لب‌های مقدس امام جلوی چشم اسرا، خیزران زد.
۱۴. اسرا در مدتی که در شام بودند بنابر روایتی در یک خرابه به صورت زندانی، تحت نگهداری بودند.

۱۵. در مقاتل آمده که یزید خطیبی خواست که در اجتماع مردم صحبت کند و یزید و معاویه را ستایش و به امام علی (ع) و فرزندان آن حضرت جسارت کند و در رابطه با پیروزی ظاهری یزید سخنرانی کند و خطیب ایراد سخن کرد و به مذمت امام حسین (ع) پرداخت. در این حین امام سجاد (ع) فرمودند: ای یزید! به من اجازه بده تا چند کلمه‌ای صحبت کنم که موجب خشنودی خداوند و ثواب حصار باشد؛ یزید نپذیرفت ولی با اصرار مردم، امام به منبر رفت و بعد از حمد و ثنای خدا، خود و اصل و نسب‌شان را معرفی و به ماجرای کربلا و اسیری خود اشاره فرمودند. در مجلس غوغایی بر پا شد و همه علیه یزید همه‌می‌کردند، یزید از مؤذن خواست که اذان بگوید. ولی امام از این اذان هم علیه یزید استفاده کرده و او را رسوا نمود.

۱۶. وفات کودک سه ساله امام حسین (ع) به نام رقیه (س) دره صفر سال ۶۱ هـ.ق.
۱۷. مردم شام بوسیله خطابه حضرت زینب (س) و امام سجاد (ع) هوشیار شدند. یزید تحت فشار افکار عمومی قرار گرفت و اجازه داد که اسرای اهل بیت (ع) در شام برای شهادت کربلا عزاداری کنند. بعد از اینکه اسرا مدتی در شام مقیم بودند، یزید که از فتنه مردم بیمناک شده بود، اسرا را بنا به خواست خودشان، به مدینه بازگرداند.

۱۸. در روز هشتم صفر، کاروان از شام خارج شد.
۱۹. در طی مسیر مدینه، اسرا در بیستم صفر ۶۱ به کربلا وارد شدند و سر مقدس به بدن سید الشهداء (ع) ملحق شد. در این روز، همراه با کاروان، جابر بن عبدالله انصاری و عطیه عوفی به زیارت شهادت کربلا مشرف شدند.

منابع:
۱. گروهی از تاریخ‌پژوهان، تاریخ قیام و مقتل جامع سیدالشهدا (ع)، ۱۳۹۵ ش، ج ۲، ص ۵۷۴ و ۵۸۷.

۲. <https://www.borna.news/fa/tiny/news-۸۹۶۴۹۰>

۳. <https://www.dana.ir/۱۲۲۲۴۵۵>

نفیسه اکبرزاده

در اتاق نشسته‌ام، صدای تلویزیون بلند است، گویا سخنران از چیزی به نام «أمنیّه» سخن می‌گوید...

أمنیّه دیگر چیست؟

می‌گویند هدف اصلی زندگیست که سایر آرزوها و قدم‌ها باید در راستای رسیدن به آن باشد...

به فکر فرو می‌روم، أمنیّه من چیست؟ سخنران ادامه می‌دهد: أمنیّه باید معرفت امام زمان هر عصر باشد...

اما چگونه؟!

چشمانم را می‌بندم، به یاد سریع‌ترین کشتی نجات می‌افتم... آری، بی‌گمان سریع‌ترین راه برای رسیدن به او، توهستی!...

روبه‌قبله می‌نشینم و زیارت‌نامه اربعین را جلوی چشمانم می‌گیرم، پایه‌های پست، صاحب‌الامر (عج)، شروع به خواندن می‌کنم، خطوط زیارت‌نامه گویا عمودهای جاده‌ی

بی‌قراری‌اند، با عبور از هر خط، از عمودها گذر می‌کنم و به جنت‌الحسین (ع) نزدیک‌تر می‌شوم، به خط آخر رسیده‌ام، عجب بساط

عشقی به‌پایان شده... کاروان، دیگر رسیده پایین پاه... خواهرت به تربیت بوسه می‌زند، مهدی (عج) به احترام عمه جان، تمام قد پشت سرش

ایستاده... حالم الان جور دیگریست، قبل زینب (س) انگار اولین زائرت، خدا بوده...

نزدیک می‌روم و پشت سر مولایم می‌ایستم... امسال، حال و هوای اربعینت طور دیگریست؛ باید گفت: به تو از دور سلام!...

مهربان پدر، زیارت اربعینت از هوا برای ما حیاتی‌تر است، خیالت راحت آرام جان، این زیارت

تعطیل شدنی نیست، مرزهای مادی بسته شده اما راه‌های آسمان بازست، عاشقانت با پای دل به پابوسی‌ات می‌آیند، گویی دوباره خیل

زائرت را در راه پیمایی می‌بینم، اما این بار بر روی ایها... باز هم همان حکایت همیشگی؛ شش گوشه و پایینی‌ها...

از چهل مقام و منزلتی که راه آمدیم

چله‌چله‌اشک ریختیم

رد پا شدیم، نقطه چین شدیم...

مثل فرش قرمزی که بافتیم

لایق غبار «اربعین» شدیم!

سمیه پریشان

امام حسین^(ع) به کدام علت قیام کرد؟

از زمانی که امام حسین (ع) تصمیم به قیام علیه حکومت یزید گرفتند، این سوال در بین خواص جامعه و مردم عادی پیش‌آمد که علت و انگیزه‌ی این اقدام با وجود قابل پیش‌بینی بودن شکست نظامی در برابر سپاه چند صد هزار نفری حکومت جور چیست. در طول تاریخ، پاسخ‌های گوناگونی از سوی اندیشمندان مطرح شده و هرکس به فراخور فهم خود به آن پرداخته است که گاه دچار کج‌اندیشی شده‌اند. مهم‌ترین این دیدگاه‌ها را بررسی می‌کنیم:

تاریخی از دیدگاه‌ها درباره‌ی فلسفه قیام امام حسین (ع)

۱. تعبد به شهادت: برخی معتقدند که هدف امام حسین (ع) از این قیام شهادت بوده است چرا که ایشان از تمام وقایعی که قرار است اتفاق بیافتد؛ از جمله اسارت خانواده شان و نتیجه‌ی نظامی قیام، مطلع بوده است. از طرفی برخی بر این عقیده بر اساس آیه‌ی «وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ» (بقره/۱۹۵) ایراد گرفته‌اند: در این صورت امام که از شهادت خویش خبر داشته، در واقع خودکشی کرده است. سیدبن طاووس در مقدمه‌ی لهوف در پاسخ افرادی از اهل سنت که آیه‌ی «تهلکه» را بهانه قرار می‌دهند، با آیات قرآن جایگاه شهادت را تبیین می‌کند و این شهادت آگاهانه را جدای از خودکشی می‌داند. ۱. قرآن شهادت را دارای اجر عظیم می‌داند و هرگز شهادت در راه خدا مذمت نشده است: «الَّذِينَ آمَنُوا وَ هَاجَرُوا وَ جَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْبَرُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَ أُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ» (توبه/۲۰). علامه مجلسی اقدام امام را «مرگی انتخابی و در عین حال افشاگرانه» می‌داند و نظرش چنین است که امام در امور ظاهری همچون مردم عادی رفتار می‌کند؛ در نتیجه برحسب ظاهر، مکلف بود تا اگر یار و یاورانی داشته باشد با منافقان و کفار جهاد کند. ۲. علامه طباطبایی نیز چنین بیان می‌فرماید: «هدف امام از قیام، شهادت بود و خدا می‌خواست که امام شهید بشود، این نیست که خدا از او خواسته بود دست روی دست گذاشته و به یزیدیان اطلاع دهد که با یزید بیعت نمی‌کنم که نهایتاً بیایید مرا بکشید و اسم این را هم «قیام» بگذارند؛ نه این نیست، بلکه وظیفه امام این بود که علیه خلافت نامشروع یزید قیام کرد و بیعت نکردن با او را که به شهادت منتهی خواهد شد از هر راه ممکن به پایان رساند.» ۳

۲. کفاره‌ی گناهان: روایاتی در کتبی مانند کامل‌الزیارات از ابن قولویه قمی و بحارالانوار مرحوم مجلسی و اخیراً در خصائص‌الحسینیة مرحوم شیخ جعفر شوشتری و البكاء للحسین (ع) از علامه میرجهانی آمده است که گریه و عزاداری بر مصائب امام حسین (ع) را نوعی کفاره گناهان دانسته‌اند حتی اگر به اندازه‌ی ریگ‌های دریا هم باشد آموخته می‌شود. (برای نمونه نک: کامل‌الزیارات، ج ۳۶، ص ۱۰۸) البته که این روایات وجود دارند اما نباید تنها و بدون در نظر گرفتن دیگر آیات و روایات مطرح شود. یعنی چنین نیست که کسی نماز نخواند و ظالم و رباخوار و ... باشد و تنها با محزون شدن برای مصائب امام حسین (ع) تمام گناهانش محو گردد و هدف امام هم تنها برای رفع این گناهان باشد! و این احتمال هم می‌رود که این برداشت‌های تکه‌مانند، از کلیسا و مسیحیان وارد عقیده‌ی شیعه شده باشد که عیسی مسیح (ع) را فدیه و عاملی می‌دانند تا گناهان مسیحیان را به دوش بکشد.

۳. قیام؛ تکلیف ویژه‌ی امام (ع) بوده است: برخی دیگر بر این باورند که فلسفه‌ی قیام چنین بوده است که از ازل، خداوند این قیام را مقدر کرده بود و حضرت نیز مکلف به انجام آن بودند. برای مثال در کتاب جواهرالکلام آمده است: آنچه که از امام حسین (ع) واقع شد را

باید پذیرفت و آن از اسرار پروردگار و علم غیب پروردگار است و این تکلیف امام بوده است و نباید به این حرکت خرده گرفت. (محمدحسن نجفی، جواهرالکلام، ج ۲۱، ص ۲۹۵) علامه طباطبایی نیز به این مورد اشاره دارد که قیام امام به خاطر رعایت مصلحت اسلام و مسلمین بوده است که از بیعت امتناع کرد و تصمیم بر بی‌محابا کشته شدن گرفت و تکلیف خدایی بر او امتناع از قبول بیعت و کشته شدن بود... ۴. و مواردی دیگر از این نوع نگاه به قیام امام حسین (ع) وجود دارد اما در بحث این مقاله نمی‌گنجد و به نقد این دیدگاه نیز به طور خلاصه می‌پردازیم: اولاً اینکه امام این قیام را همگانی می‌دانند و تکلیف هر مسلمانی بیان می‌کنند؛ ایشان هنگام خروج از مدینه می‌فرمایند: «و من لم یلحق بی لم یدرک الفتح؛ هرکه به من نپیوندد به پیروزی و رستگاری نرسیده است» (ابن‌قولویه، کامل الزیارات، ص ۱۵۷؛ علامه مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۲، ص ۸۱). دوماً اگر قیام امام را تنها تکلیف ایشان و امری محتوم برایشان بدانیم، جنبه‌ی الگو بودن حرکت، نادیده گرفته می‌شود حال آنکه قیام امام برای تنها روز عاشورا نبود و در تاریخ بشریت امتداد دارد.

۴. تشکیل حکومت: از همان ابتدای حرکت امام به سمت کوفه، عده‌ای همچون عبدالله بن عمر و عبدالله بن مطیع، ضمن تکیه بر انگاره قدرت طلبی و گرایش امام به دنیا، سعی بر این داشتند تا جلوی قیام حضرت را بگیرند! در قرن‌های بعد نیز افرادی همچون ابن‌تیمیّه و ابن‌کثیر، از اهل سنت، به این قیام، چنین نگریسته‌اند؛ ابن‌تیمیّه خروج حسین بن علی (ع) در برابر یزید را باطل و دارای مفسده‌هایی بیشتر از مصلحت، می‌داند. (نک: ابن‌تیمیّه، منهاج السنه، ج ۲، ص ۲۴۰-۲۴۱) ابن‌کثیر در کتاب «البدایه و النهایه»، عنوان «قصة الحسين بن علی و سبب خروجه باهله من مکه الی العراق فی طلب الامارة و کیفیة المقتله» را برای قیام امام حسین (ع) برگزیده است که نشان می‌دهد تفکر او از

این قیام، دنیاطلبی بوده است. (ابی مخنف، تاریخ قیام و مقتل جامع سیدالشهداء، ج ۱، ص ۲۵۱) برای پاسخ به این شبهه باید گفت: اولاً آیه‌ی تطهیر به اعتقاد شیعه و اهل سنت درباره اهل بیت (ع)، از جمله امام حسین (ع) نازل شده است که ایشان از هر گونه پلیدی و زشتی از جمله دنیاطلبی، مبرا هستند. دوماً، پیامبر گرامی اسلام (ص)، درباره‌ی شأن جانشینان خویش، در حدیث ثقلین، شرط رستگاری را چنگ زدن به ریسمان اهل بیت می‌دانند. و حکومت که از ابعاد جانشینی پیامبر اکرم (ص) است، همان حکومت امامت است. البته اهل بیت (ع) که وارث اصلی نبوی هستند، دنیا را از آب بینی بز پست تر می‌خوانند و امام حسین (ع) در حدیثی می‌فرمایند: مرگ با عزت بهتر از زندگی با ذلت است که زندگی با ذلت، همان سکوت در برابر ظلم می‌باشد. لذا امام با هدف بیدارگری مردم زمان خویش اقدام به قیام کردند که طبعاً با ساماندهی حکومت، اهداف عالی‌ه اسلام نیز تحقق می‌یابد. دوماً، اگر امام (ع) به دنبال دنیا بود، مانند دنیاپرستان به هر وسیله‌ای چنگ می‌انداخت تا به آن برسد نه اینکه از جان خود و نزدیکانش در این راه بگذرد. لذا امام (ع)، در سخنرانی خود پیش از واقعه کربلا، چنین شبهه زدایی می‌کند: «خدایا تو می‌دانی آنچه انجام داده‌ایم، به سبب سبقت جویی در فرمانروایی و افزون خواهی در دستیابی به متاع ناچیز دنیا نبوده است». (حرّانی، تخف العقول عن آل الرسول، ص ۲۳۹) نکته‌ی دیگر اینکه مفسده‌ای بالاتر از نابودی کامل اسلام نیست و ضررهای مختلف را باید نسبت به آن سنجید؛ که امام نیز برای اصلاح در امت جدّشان و جلوگیری از نابودی کامل اسلام به دست امویان، قیام کردند.

پس امام به کدام علت قیام کردند؟

از آنچه که البته در حد این نوشتار و به صورت مختصر مورد تحقیق قرار گرفت، مشخص می‌گردد که قیام امام حسین (ع) برای مبارزه با منکرات فراوان موجود در جامعه و تبلیغ و تبیین معروف در میان مسلمانان بوده است. در نتیجه هدف ایشان به طور خلاصه و جامع «احیای فرهنگ اسلام اصیل و ناب محمدی (ص) و زدودن زنگارهای تحریف و بدعت از دین جدّشان» تبیین می‌گردد و اگرچه اهداف مختلفی همچون شهادت، امر به معروف و نهی از منکر و اهدافی دیگر نیز مطرح است امام تمام این‌ها یک هدف نهایی دارند که همان افشاگری و نفاق زدایی از چهره‌ی بنی‌امیه بوده است و امام (ع) به فکر زنده ماندن اسلام و آینده‌ی آن است و در این راه از جان خویش می‌گذرد. آنچه که رهبر انقلاب برای این جمع‌بندی و هدف از قیام فرموده‌اند نیز چنین است که هدف این بود که امام حسین (ع) به دنیای زمان خودش، به مسلمان‌ها و به نسل‌های آینده‌ی دنیا نشان بدهد که هرگاه شرایط این بود، وظیفه این است که برای برگرداندن وضعیت بایستی قیام کرد؛ چه قیام به نتیجه برسد و چه نرسد و حضرت در منزل عذیب فرموده بود: «به خدا قسم امیدوارم آنچه خداوند برایمان در نظر گرفته خیر باشد، چه کشته شویم و چه به پیروزی برسیم» ۵.

سیده فرناز اتحاد
با همکاری علی پردل

منابع:

۱. سیدبن طاووس، علی، ۱۳۸۵، اللّهُوف فی قتلی الطفوف، چاپ نجف/ ص ۸۳-۸۲.
  ۲. علامه مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار، ج ۵/ ص ۹۸.
  ۳. طباطبایی، سید محمدحسین، ۱۳۵۵، بحثی کوتاه درباره علم امام، مقدمه قاضی طباطبایی، تبریز، چاپ اول/ ص ۵۵-۵۶.
  ۴. همان/ ص ۴۴.
  ۵. ابومخنف کوفی، لوط بن یحیی، ۱۳۸۰، نخستین گزارش مستند از نهضت عاشورا / ترجمه وقعة الطّف، ترجمه جواد سلیمانی، چاپ دوم، قم: مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی/ ص ۱۱۱
- هادیان حیدری، بابک، ۱۳۹۶، قیام امام حسین (ع)، اهداف و انگیزه‌های آن، معارف حسینی، سال دوم، شماره ۷

چالش های سینمای دینی عاشورا

قدرت هنر

چه دست‌هایی جلوی ساخت برخی فیلم‌نامه‌ها را می‌گیرد که امکان ظهور و بروز برخی مسائل دینی و مذهبی از بین می‌رود؟ فیلم‌ساز در بسیاری از کارها دستش باز نیست پس ترجیح می‌دهد یک فیلم کم در دسترتر بسازد تا اصطکاک‌ها را کم‌کند.

نقش حوزه و دانشگاه در مستند بودن فیلم‌نامه‌ی تاریخی-مذهبی

داده‌های تاریخی دست فیلم‌ساز محدود است، اما بالاخره فیلم‌ساز باید بتواند تصویری که وهن دین و تاریخ تشیع در آن نباشد را ارائه دهد. در کنار این قضیه می‌توان به نقش حوزه‌های علمیه اشاره کرد. نقل‌های تاریخی متفاوت است و بعضاً ضعیف و قوی دارند و برخی کارشناس‌هایی که فیلم‌سازان از آن‌ها در این زمینه مشورت می‌گیرند نیز تخصص بالایی ندارند. سوال این است که چرا حوزه‌ها و دانشگاه‌های الهیات و معارف برنمی‌خیزند و از تخصص خود در منابع تاریخی و حدیثی، در جهت ارائه تصویر منصفانه و واقع‌گرایانه از وقایع عاشورا استفاده نمی‌کنند؟

رشته‌ی علوم قرآن و حدیث و سینما

دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم می‌تواند گرایشی در این زمینه داشته باشد. جالب است بدانیم که برای رشته‌ی قرآن و حدیث، گرایش رسانه تعریف شده است. اما فاصله‌ی نوشته‌های روی کاغذ، با عمل زیاد است! در اسفند ماه سال ۱۳۸۵ دومین جشنواره فیلم‌نامه نویسی قرآنی دانشجویان برگزار شد؛ شاکری، رئیس هیئت داوران دومین جشنواره، گفت: نباید این تصور وجود داشته باشد که جشنواره فیلم‌نامه نویسی قرآنی دانشجویان حرکتی غیرحرفه‌ای است و نباید آن را جدی نگرفت چرا که معمولا افکار پویا از ذهن‌های جوان و خلاق شکل می‌گیرد و مسؤلان این جشنواره سعی کنند در سال‌های آینده آثار بیشتری را به خط تولید نزدیک کنند.

قرار بود این جشنواره تداوم پیدا کند اما بعد از آن به طور منظم هر ساله برگزار نشد. هر ساله جشنواره‌ها و کارگاه‌های کوچک فیلم‌نامه نویسی با موضوعات محدود برگزار می‌شود. به نظر می‌رسد اگر آن جشنواره به طور منظم و کشوری برگزار می‌شد و دانشجویان هم به این سمت سوق داده می‌شدند، حتی امکان داشت آن را به یک جشنواره‌ی بین‌المللی تبدیل کنیم. اما اکنون اثری از این جشنواره نمانده است.

نرجس اشرفی

هنر فرصت طلایی و بی‌نظیری برای گسترش فرهنگ اسلامی است و رساترین زبان تبلیغ دین الهی می‌باشد؛ از آن جهت که با طینت انسان عجین است. هنر ارتباط تنگاتنگی با فطرت انسان دارد و چه چیز ماندگارتر از فطرت؟ هنر ذوق می‌آفریند تا نوع بشر، به فطرت رجوع کرده و خود را بازابد و در مسیر حقیقت گام بردارد. در این بین، سینما یکی از عناصر اصلی نقش آفرینی است. متأسفانه به جای اینکه از این فرصت استفاده شود؛ تحت عواملی قرار می‌گیرد که از جایگاه اصلی نقش آفرینی درستش، دور می‌شود.

کمبود آثار عاشورایی در سینما

وقایع عظیم عاشورا از مهم‌ترین و تاثیرگذارترین بخش‌های تاریخ تشیع، بلکه تاریخ بشریت است. در این دوران، زمانی که سینمای غرب از اتفاقات به مراتب کوچک‌تر الهام می‌گیرد و ده‌ها فیلم برای آن می‌سازد، در سینمای ایران کمبود آثار عاشورایی به چشم می‌خورد. با اینکه از لحظه لحظه‌ی این واقعه، صحنه‌های دراماتیک خوبی می‌تواند به تصویر کشیده شود، اما با وجود این ظرفیت، سینما آثار عاشورایی کمی به خود اختصاص داده است. آیا مشکل از جانب سینماگران و فیلم‌سازان است؟

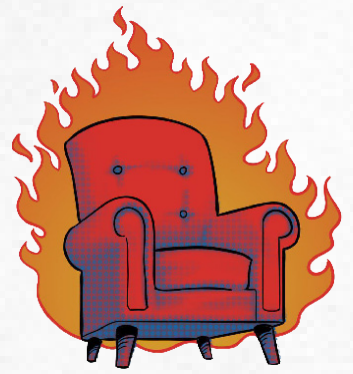
مدیریت فرهنگی؛ مسئله این است!

مردم ما انسان‌های متدین و معتقدی هستند و تجربه نشان داده که فیلم‌های مذهبی همچون مختارنامه، شب دهم، روز واقعه و.. پرمخاطب محسوب می‌شوند. پس چرا فیلم‌سازان ما رغبت کمتری در این زمینه دارند، چه می‌تواند باشد؟

مجتبی فرآورده در گفت‌وگو با خبرنگار مهر گفت: فکر می‌کنم به جای اینکه از سینماگران سوال شود که چرا درباره اهل بیت (علیهم السلام) به ویژه امام حسین (ع) فیلمی نمی‌سازند بهتر است از مدیران مراکز متعدد فرهنگی هنری سوال شود که بالغ بر شش هزار میلیارد تومان بودجه فرهنگی کشور را صرف چه اموری می‌کنند که هر روز بیش از گذشته از اخلاق، انصاف و صداقت دور می‌شویم!

شاید نتوان برخی سخت‌گیری‌هایی که مسؤلین فرهنگی در این زمینه بر فیلم‌سازان وارد می‌کنند را اشتباه دانست، اما چرا برای ساخت بسیاری از فیلم‌های غیرمذهبی با ارزش هنری بسیار پایین این موانع کمتر است؟

صندلی داغ

گفت و گو با سرکار خانم فاطمه امه طلب

هرجا خدا تو را کاشت، گل بده!

صندلی داغ در نظر دارد نظرات و تجربیات دانشجویان موفق را با شما عزیزان دانشجو به شتراک بگذارد. متن حاضر نیز مصاحبه ما با یکی از دانشجویان موفق ورودی ۹۵ است.

«سلام به شما. ایام سوگواری اهل‌البیت(علیهم‌السلام) را تسلیت می‌گویم، در ابتدا خودتان را به لحاظ تحصیلی و پژوهشی معرفی کنید.»

فاطمه‌امه‌طلب هستم، ورودی سال ۹۵ کارشناسی علوم قرآن و حدیث دانشکده علوم قرآنی مشهد.

از جهت معرفی عرض می‌کنم که بنده یک مقاله‌ی پذیرفته‌شده در همایش وعده‌های الهی در قرآن کریم با عنوان «بررسی سبک شناسی آیات قرآنی با موضوع وعده‌ی بخشش الهی» داشتم. در زمان دانشجویی، حدود دو ترم عضو علی‌البدل انجمن علمی، و دو ترم هم دبیر انجمن علمی بودم و رتبه‌ی دوم کنکور کارشناسی ارشد را کسب کردم.

«ابتدا با این سوال شروع می‌کنم که به نظر شما دانشجو در جامعه از چه جایگاهی برخوردار است؟»

از شهید بهشتی در مورد دانشجو این جمله را خوانده‌ام که: دانشجو مؤذن جامعه است، اگر خواب بماند، نماز امت قضا می‌شود.

خودم را در حدی نمی‌دانم که بخواهم شرح این جمله شهید بهشتی را بگویم، ولی آنچه من از مؤذن بودن می‌فهمم بیش از هرچیز، شناخت شرایط و عمل طبق

نقشه‌ی راه دقیق در بدو ورود به انجمن است. خود من تا مدتی گیج بودم و دقیق نمی‌دانستم چه کارهایی می‌توانم انجام بدهم، انجمن چه حقوقی دارد و چه وظایفی.

البته بعداً چند صفحه قوانین و مقررات و اختیارات را خواندم. ولی هم کمی دیر بود، هم تا حدودی انتزاعی. اگر از صفر تا صد کارهایی را که یک انجمن می‌تواند (یا باید) انجام بدهد کاملاً ملموس، روشن شود، ایده‌ها و فرصت بیشتری برای رشد خواهند داشت، کارهای بهتری انجام خواهد شد و مخاطب هم بهتر جذب می‌شود.

«شما در مسیر تحقق اهداف آموزشی و پژوهشی، چه نوع آفت‌هایی می‌بینید؟»

شاید بتوانم بگویم این موارد، دقیقاً تله هستند: تله‌ی نمره ۲۰ گرفتن، تله‌ی تشویق شدن و تله‌ی ناامید شدن.

البته ۲۰ گرفتن و تشویق شدن خیلی هم خوب است، ولی وقتی تبدیل به هدف بشوند، نتیجه‌ی آموزشی و پژوهشی بلندمدتی نخواهند داشت و هدف اولیه عملاً گم می‌شود. ناامیدی هم آدم را پنچر می‌کند.

«پیشنهادات خود را در هرچه فعال و پررنگ‌تر کردن نقش دانشجو در جامعه بفرمائید؟»

من فکر می‌کنم دانشجو اگر خوب مطالعه کند، واقعاً انرژی بگذارد و هرکاری که برای رشد لازم است انجام بدهد، جایگاه خود را در جامعه پیدا خواهد کرد. آن وقت خدا او را بهترین جایی که لازم است، قرار خواهد

آن است. مؤذن، اولاً می‌داند زمان نماز کی است، و ثانیاً بدون فوت وقت، در اولین لحظه، شروع به اذان‌گفتن می‌کند. پس دانشجو باید شرایطش را بشناسند. حال شناخت شرایط، وجوه مختلفی دارد؛ مثلاً به قول رهبر عزیزمان، باید دشمن را بشناسیم، زمینه‌هایی را که در آن تحول لازم است را بشناسیم و مسائلی از این قبیل. نکته‌ی دیگر، جایگاه مؤذن نسبت به امام جماعت است. قطعاً نقش امام جماعت در نماز بسیار پررنگ‌تر از مؤذن است. فکر می‌کنم می‌توان اینطور گفت که دانشجوی مؤذن، باید به بزرگان اهل علم که نقش امام جماعت را دارند، به‌دیده‌ی احترام بنگرد. او با ذهن جوانش می‌تواند مسائل را تشخیص بدهد و آن‌ها را به‌اطلاع همه برساند، برای این‌کار تجربه‌ی کافی و مهارت کافی را ندارد. نباید خودرأی باشد.

«فعالیت‌های جانبی دانشجویی تان چه میزان در موفقیت شما نقش داشته است؟»

فکر می‌کنم بهترین تأثیر فعالیت‌های جانبی دانشجویی، افزایش ارتباطات است. به این شکل با طرز فکرهای مختلف‌تری روبه‌رو می‌شدم، و این کمک می‌کرد از زوایای بیشتری بتوانم مسائل را ببینم. زوایایی که بعضی درست و بعضی نادرست هستند. ضمن این‌که از تجربه‌ی دیگران هم می‌توانم بهره‌های فراوانی برد.

«مهم‌ترین آسیبی که در فعالیت‌های مربوط به انجمن علمی دیدید، چیست؟»

به نظر من، مهم‌ترین مشکل، خلأ یک

داد. به قول دوستی، هر جا که خدا تو را کاشت، گل بده! ما نمی‌دانیم بهترین حالتی که می‌تواند برای ما وجود داشته باشد چیست و در چه جایگاهی از اجتماع. اما خدا می‌داند. و کسی که می‌خواهد بهترین مصلحت برایش پیش بیاورد، لازم است عملش را خالص کند. این را از حضرت زهرا (س) آموخته‌ایم. پس فکر می‌کنم راه حل رشد، تلاش خالصانه است.

■ مشکلات تا چه میزان می‌توانند در عدم رسیدن به موفقیت‌ها، نقش داشته باشند؟

همه‌ی آدم‌ها مشکلاتی دارند، هر کس به نوعی. خداوند خود می‌داند هر کس را در چه شرایطی قرار داده است و از هیچ‌کس بیشتر از آنچه در توان اوست انتظار ندارد. بنابراین خط کش اندازه‌گیری عمل هر آدمی، نزد خدا مطابق زندگی خود آن شخص است. پس جای نگرانی وجود ندارد که ما با وجود مشکلات چه کارهایی را نمی‌توانیم بکنیم. سؤال اینجاست آیا واقعاً همه‌ی کارهایی را که می‌توانستیم در این شرایط انجام بدهیم، انجام داده‌ایم؟! آیا پایه‌ی کسی که همه‌ی این مشکلات را دارد و عملکرد او عالی است، پیش رفته‌ایم؟!!

■ انگیزه شما برای انتخاب این رشته و ادامه آن چه بود؟

بیشتر از همه، علاقه‌ای که به این درس‌ها داشتم. و بعد این آرمان بلندپروازانه، بتوانم دنیا را تغییر دهم. البته الآن هم همان انگیزه را دارم، ولی آموخته‌ام راه تغییر دادن دنیا، تغییر خودم است. این یکی از بزرگ‌ترین آموزه‌های چهارسال تحصیل دوره‌ی کارشناسی بود.

■ شاهراه رسیدن به موفقیت از دیدگاه یک دانشجوی موفق چیست؟

یک خط باریکی وجود دارد بین عدم ناامیدی و عدم اتکا به خود. باید روی آن راه برویم. یعنی هم فکر نکنیم من از پس

فلان کار بر نمی‌آیم، و هم فکر نکنیم من از پس فلان کار بر می‌آیم؛ تکیه بر تقوا و دانش در طریقت کافریست راهرو گر صد هنر دارد، توکل بایدش! بدون تعارف می‌گویم، هربار به هر طرف از این خط متمایل شدم (ناامیدی از خودم یا اتکا به خودم) به سختی زمین خوردم.

حدیثی داریم که در آن امر کرده‌اند برای ائمه (علیهم السلام) زینت باشیم. بزرگ‌ترین هدف و آرزو می‌تواند همین باشد. زینت بودن برای ائمه، از همه جهت؛ اخلاق، وظیفه‌شناسی، تلاش و...

■ چه کسانی را در زمینه موفقیت خود موثر می‌دانید؟

من هنوز خیلی اول راه هستم. ولی تا همین‌جا هم بیشتر از هر کسی وام‌دار امام رضا(ع) هستم و پس از ایشان، پدر و مادرم.

و البته مدیون همه‌ی اساتیدی هستم که به اصطلاح ما دانشجویان، سخت گرفتند، زیاد به ما کار گفتند و جدیت داشتند.

بزرگ‌ترین هدیه‌ای که از دانشکده‌ی علوم قرآنی مشهد گرفتم، اعتمادی بود که در موارد مختلف به من شد. برای دبیری انجمن علمی، ارائه‌ی دانشجویی برای همه‌ی دانشجویان و مواردی از این قبیل. این اعتماد، که گاهی از طرف من به خودم وجود نداشت اما از طرف دانشکده وجود داشت، به نوعی آدم را وادار به تلاش بیشتر می‌کند.

■ شما به عنوان دانشجویی که در عرصه پژوهشی موفق بوده‌اید، چه توصیه‌ها و پیشنهادهایی برای دانشجویان دارید؟

توصیه‌ام پیداکردن حیطه‌های مورد علاقه و تلاش برای آن است. وقتی یک هدف داشته باشید که آن را دوست دارید، در مسیر رسیدن به هدف، چیزهایی را که دوست ندارید هم می‌پذیرید. بگردید

لابه‌لای دروس، چه سبک درسی را بیشتر از همه دوست دارید؛ حدیثی؟ بلاغی؟ تفسیری؟ برای آن زمان ویژه‌ای در نظر بگیرید و آن را بیشتر از بقیه‌ی دروس مطالعه کنید. بیشتر در موردش تحقیق کنید یا حتی مقاله بنویسید. کم‌کم در آن زمینه متخصص خواهید شد. البته من هم هنوز مثل شما اوایل راهم.

به عنوان سخن آخر، از زمانی که در اختیار «ره نما» گذاشتید، صمیمانه تشکر می‌کنم و برایتان آرزوی شکفته شدن بیشتر دارم. اگر توضیحاتی مدنظر شماست که به آن اشاره نکردم، بفرمائید.

ما یک وظیفه به‌عنوان دانشجو داریم، و یک وظیفه‌ی دیگر به‌عنوان دانشجوی رشته‌ی علوم قرآن و حدیث. اخلاق و رفتار و سبک زندگی ما، چقدر مورد تأیید قرآن و اهل‌البیت(علیهم السلام) است؟ به این فکر کنیم...

بنده هم از شما سپاس گزارم. یا علی

مصاحبه کننده: زهرا ادیب نژاد

عکسی که از کتب ترم ۱ و ۲ همان موقع گرفته شده است.

پژوهش فناوریانه

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی را می‌توان نهادی دانست که با وارد شدن به مسیری نوین، جایگاهی ویژه در نظر پژوهشگران عرصه دین یافته و در اندک زمانی تقریباً تمام آنان را مخاطب خود ساخته است و این نیست جز با پیوند توانایی‌های رایانه‌ای با مجموعه دانش‌های دینی. بدیهی است که این جایگاه، تنها زمانی حفظ خواهد شد که این نهاد همچنان همگام با پیشرفت‌ها، به‌ویژه در عرصه هوشمندسازی گام بردارد؛ وگرنه جایگاه خود را به دیگران خواهد سپرد.

در ابتدای فعالیت مرکز، سیستم‌های رایانه‌ای، تنها به عنوان ابزار و مخزن برای نگهداری متون و فیش‌ها، به‌علاوه امکان جست‌وجوی آسان در چنین اطلاعاتی به‌شمار می‌آمد؛ اما رشد چشمگیر متون دیجیتالی در دنیای امروز، ایجاب می‌کند که با ایجاد سامانه‌های هوشمند «پردازش زبان طبیعی» و «متن‌کاوی»، استخراج اطلاعات علوم اسلامی از دادگان متنی دیجیتالی را کارآمدتر کنیم.

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی با تاسیس «گروه پژوهشی متن‌کاوی نور» بدین‌مهم توجه نمود و به دستاوردهای ارزشمندی چون: صرف هوشمند زبان عربی، دسته‌بندی خودکار متون، تشخیص روایات مشابه و اعراب‌گذاری ماشینی و... دست یافت.

حاصل این موارد، پژوهشگران را باری می‌کند تا سریع‌تر و مطلوب‌تر به نتایج پژوهشی مورد نظر خود نایل آیند.

نکته قابل توجه، عدم آگاهی طلاب و دانشجویان علوم اسلامی از این ابزارها است و باید تلاش‌های بیشتری جهت اطلاع‌رسانی این سرویس‌ها انجام شود، اکنون بیش از ۱۰ سرویس هوشمند رایگان، آماده بهره‌برداری می‌باشد که به طور خلاصه معرفی می‌نمایم:

کلیدواژه

در این سرویس می‌توانید با وارد کردن متن یا مقاله مورد نظر، کلیدواژه‌های آن را دریافت کنید.

اعراب گذاری

سیستم اعراب‌گذار قادر است تا احادیث و روایات بدون اعراب را با درصد موفقیت بالایی حرکت گذاری کند.

سرویس تبدیل تصویر به متن

در این سرویس شما می‌توانید با وارد کردن تصویر مورد نظر، متن آن را دریافت کنید.

تشخیص موجودیت های اسمی فارسی

در این سرویس می‌توانید با وارد کردن متن مورد نظر خود، برچسب‌های عبارات از جمله شخص، سازمان، رویداد و... را دریافت کنید.

تحلیل صرفی کلمات عربی

در این سرویس شما می‌توانید با وارد کردن یک کلمه عربی تمام حالات صرفی و جزئیات آن را دریافت کنید.

برچسب گذاری صرفی زبان فارسی

در این سرویس می‌توانید با وارد کردن یک جمله، جزئیات صرفی هر کلمه را دریافت کنید.

مشابه یاب احادیث

در این سرویس می‌توانید با وارد کردن حدیث مورد نظر، احادیث مشابه آن را دریافت کنید.

تحلیل صرفی و نحوی قرآن

به همت مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور، تمام آیات قرآن از نظر صرف و نحو مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و جزیه‌جز کلمات و حروف از لحاظ تجزیه و ترکیب برچسب گرفته‌اند.

ریشه یاب فارسی

در این سرویس می‌توانید با وارد کردن یک کلمه فارسی، ریشه آن کلمه را دریافت کنید. به‌عنوان نمونه کلمه «انسان‌های» تبدیل به انسان می‌شود.

دسته بندی موضوعی متن

در دسته‌بندی موضوعی، شما می‌توانید با وارد کردن یک مقاله یا پاراگراف، موضوع آن مقاله را اعم از اقتصادی، اجتماعی و... دریافت کنید.

تصحیح فاصله

این سرویس با کیفیتی مناسب می‌تواند چسبیدگی کلمات را اصلاح کند.

خلاصه ساز

سرویس خلاصه ساز، متن ورودی یا کتاب شما را با کیفیت و سرعت بالا خلاصه می‌کند.

ریشه یاب عربی

شما می‌توانید با وارد کردن یک کلمه عربی، ریشه آن کلمه را دریافت کنید. به عنوان نمونه کلمه‌ی «یکرمون» تبدیل به «یکرم» می‌شود.

تشخیص آیه در متن

با وارد کردن متن خود می‌توانید آیاتی که در متن به کار رفته‌است را شناسایی کنید.

مدل سازی موضوعی

در مدل‌سازی موضوعی، به کشف ارتباط بین واژه‌ها براساس با هم‌آیی در مقالات، با هدف ایجاد دسته‌بندی کلمات پرداخته می‌شود.

ابریکلیدواژه ها

ابریکلیدواژه بر روی دسته‌ای از مقالات که در یک موضوع خاص نوشته شده‌اند، تمامی کلیدواژه‌ها را براساس تعداد رخداد آن‌ها نمایش می‌دهد.

شبکه کلیدواژه ها

یکی از روش‌های مرسوم یافتن موضوعات نهان در مجموعه‌ای از اسناد، ترسیم نمای بصری از شبکه ارتباطات آن‌ها است که به‌طور خودکار ساماندهی، فهمیدن، جست‌جو کردن و خلاصه‌کردن اسناد الکترونیکی را انجام می‌دهد.

آدرس دسترسی به ابزار مذکور: <https://ai.inoor.ir/service>

وحید شریفی/کارشناس ارشد فناوری اطلاعات

معرفی چهره

سرکار خانم دکتر الهه شاهپسند

■ معرفی دو نمونه از آثار:

کتاب «نقل قرائات قرآن؛ مسئله تواتر و پیدایی قرائت های شاذ»:

این کتاب نوشته‌ی آقای شادی حکمت ناصر، استادیار مطالعات عربی کلاسیک دانشگاه هاروارد، در سال ۲۰۱۳ میلادی است که توسط دکتر الهه شاهپسند و دکتر ولی عابدی در پنج فصل در سال ۱۳۹۸ ترجمه شده است. از دیرباز، مطالعه و تدوین در علم قرائات بیشتر در بین اهل سنت رواج داشته است. پرداختن به قرائات شاذ، از زمینه‌های سنتی مطالعات آنان بوده است. در دوره‌ی معاصر، پژوهش‌های اهل سنت علاوه بر تصحیح آثار کهن قرآنی، به مطالعات زبان‌شناختی درباره‌ی قرائات نیز متمایل شده است. اما شیعیان به دلیل اعتقاد به یگانگی قرائت منزل، از همان دوران نخست، این رشته را چندان جدی نگرفته‌اند. به همین دلیل، تألیف و ترجمه‌ی آثاری که به‌صورت روشمند به این موضوع پرداخته باشند، می‌تواند دریچه‌ای تازه به مطالعات قرآنی بگشاید و ذائقه مخاطب را تغییر دهد. اثر حاضر، از همین جمله است.

مقاله کارکرد قرائن تاریخی در فقه امامیه؛ بررسی موردی روایات سبب نزول:

نوع نگاه فقهای امامیه به قرائن تاریخی به طور کلی، و روایات سبب نزول به طور خاص، در چگونگی استنباط فقهی از آیات به واسطه فهم حاصل شده از این روایات موثر است. این پژوهش برای تبیین نوع نگاه فقهای امامیه به قرائن تاریخی، کاربرد روایات سبب نزول را در آثار فقهای امامیه مورد بررسی قرار می‌دهد. بدین منظور، تفاوت مکاتب فقهی را از یاد نبرده است. این اثر نشان می‌دهد که روایات مروی از ائمه (علیهم السلام) با شرط اثبات صحت انتساب، در زمره دلایل اصلی یک حکم فقهی مطرح شده‌اند. اما اسباب نزول منقول از طریق اهل سنت، بیشتر به عنوان مؤید برداشت‌های فقهی شیعه مورد استفاده بوده‌اند. روایات سبب نزول در آثار فقهای امامیه کاربردهای متنوعی همچون تعیین مولفه‌های معنایی الفاظ و استنباط احکام استنباطی از آیه داشته‌اند، اما زمینه چینی برای استنباط فقهی از آیات به ظاهر غیر فقهی، یکی از مهم‌ترین کارکردهای این اخبار است؛ چراکه بدون در نظر گرفتن این اخبار، آیه اشاره مستقیمی به مسائل فقهی نداشته است.

آدرس رایانامه دکتر الهه شاهپسند: Ela.shahpasand@gmail.com

زهرا ادیب نژاد

خانم دکتر الهه شاهپسند تحصیلات دانشگاهی خود را در مقطع دکتری رشته علوم قرآن و حدیث دانشگاه فردوسی مشهد به اتمام رساند. تخصص اصلی‌ش، تاریخ قرآن و به طور خاص تاریخ قرائات است. عضویت در هیئت علمی و همکاری با انجمن علمی دانشکده علوم قرآنی مشهد از جمله فعالیت‌های وی است. او علاوه بر تدریس در زمینه علوم قرآن و حدیث به راهنمایی پایان‌نامه‌های دانشجویان نیز مشغول است و تاکنون چندین مقاله به رشته تحریر درآورده است. «واکاوی تعامل دو دانش اسباب نزول و مکی و مدنی»، «احادیث صعب مستصعب و چگونگی تعامل با آنها» و «بررسی تطبیقی دو مفهوم انفاق و نفاق در قرآن کریم»، «تفسیر وحی با محوریت آیه ۵۱ سوره شوری»، «آسیب‌شناسی زیبایی‌ها در پرتو وحی» برخی از این آثار است.

■ سوابق پژوهشی عضو هیئت علمی دانشکده علوم قرآنی مشهد در سال ۹۸:

کتاب نقل قرائات قرآن؛ مسئله تواتر و پیدایی قرائت‌های شاذ/ الهه شاهپسند، ولی عابدی
«روش حیری نیشابوری در الکفایة فی التفسیر»/ الهه شاهپسند، زهرا ملایی عشق‌آباد
«مفهوم شناسی اوصاف وعده‌های الهی در قرآن»/ نجمه حسن پور، زینب نصراللهی، الهه شاهپسند
«کارکرد قرائن تاریخی در فقه امامیه؛ بررسی موردی روایات سبب نزول»/ الهه شاهپسند
«بررسی قرائت مصاحف منسوب به ائمه (علیهم السلام)»/ الهه شاهپسند، زهرا ملایی عشق‌آباد
«تاریخ‌گذاری حدیث «مرگ جاهلی» در متون امامیه»/ الهه شاهپسند، حمیدرضا ثنائی
«قرائات از رویکرد ادبی تا رویکرد حدیثی: مطالعه تطبیقی قرائات در معانی القرآن فراء و زجاج»/ الهه شاهپسند
تقد مقاله «ابن مجاهد و پایه گذاری نظریه قرائت‌های هفت‌گانه»/ الهه شاهپسند

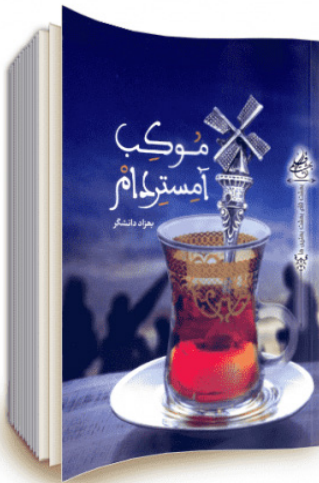
«تحلیل اسناد متن اخبار ناظر به خطای کاتبان قرآن»/ الهه شاهپسند
The Relationship between amza's Reading and Ibn Mas'ud's Reading the Rasm II

: پیوند بین قرائت حمز بن حبیب زیات با عبدالله بن مسعود/ آلمان، برلین، فرهنگستان علوم برلین-دانشگاه لایپزگ هاند

موضوع کتاب

«موکب آمستردام»، خرده روایت‌هایی است از زائران دوردست سیدالشهدا؛ زائرانی که از اروپا به مقصد زیارت، رهسپار مسیر امام حسین(ع) شده‌اند. زائرانی که امام حسین(ع) را نه در کربلا و نجف و قم و مشهد، بلکه در قلب اروپا یافته‌اند، و دریافته‌اند که عشق حسین(ع) زمین و زمان و مکان نمی‌شناسد و چه بخواهی و چه نخواهی، عالم‌گیر خواهد شد. فقط باید خود را به این دریای عظیم سپرد تا به ساحل آرامش رسید.

بهزاد دانشگر، در این کتاب در تلاش است با به تصویر کشیدن عشق زائران امام حسین(ع) روایتی از تلاش آنان برای فدا شدن در مسیر سیدالشهدا را برای مخاطب به تصویر بکشد.

نویسنده

بهزاد دانشگر / نخستین تجربه ی او «دختران آفتاب» است که تفریظ رهبر معظم انقلاب را بر پیشانی خود دارد. مدیر مرکز آفرینش های ادبی قلمستان.

بخشی از کتاب

من وقتی کسی را خوش حال می‌کنم خودم هم خوش حال می‌شوم. امسال سه شب نخوایدم؛ چون به کلینیک‌های مختلف رفتم برای کمک. خیلی بهم خوش گذشت الحمدلله. خیلی چیزهای قشنگی توی این راه دیدم ولی قشنگ ترینش روابطی است که آدم ها توی این راه با هم دارند؛ به طور معمول اگر از شما بپرسم که شما می‌توانید روی پتوهایی که اینجاست بخوابید؟ در هلند حتما می‌گفتی نه؛ من باید یک تخت تمیز داشته باشم؛ اما اینجا اینطور نیست...

وجه تسمیه

نویسنده وقتی برای نوشتن کتاب «پادشاهان پیاده»، «اربعین به زیارت کربلا می‌رود» در عراق با مؤسسه‌ی اسلامی اروپا آشنا می‌شود که اعضای آن برای زیارت به عراق آمده بودند. یکی از گروه‌های این مرکز، انجمن فرهنگی اربعین است که مرکز آن در هلند می‌باشد. پس از مشاهده فعالیت‌های این گروه، نویسنده تصمیم می‌گیرد کتاب دوم را به این گروه که کارش به نام اربعین است اختصاص دهد. این شد که با آن‌ها همراه شد و به این سبب که آمستردام نماد هلند محسوب می‌شود، اسم این کتاب را موکب آمستردام گذاشت.

از جمله آثار دیگر:

تولد در لس آنجلس
ادواردو
موکب رنگی پنگی

قال صادق(ع): لَا يَزَالُ الْمُؤْمِنُ يُورَثُ أَهْلَ بَيْتِهِ الْعِلْمَ وَالْأَدَبَ الصَّالِحَ حَتَّى يَدْخُلَهُمُ الْجَنَّةَ جَمِيعًا.

«مومن همواره خانواده خود را از دانش شایسته بهره‌مند می‌کند تا همه آنان وارد بهشت شوند»
مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل؛
ج ۱۲، ص ۲۰۱

با توکل بر خداوند یکتا و توسل بر خاندان عصمت و طهارت، اولین شماره از نشریه علمی- فرهنگی دانشجویی (ره نما) تقدیم شما دوستداران علم نبوی گردید.
با نظر به بیان صادق آل محمد (علیهم السلام) بسیار خرسند هستیم که بتوانیم بستری در جهت افزایش علم و دانش دوستانمان فراهم کنیم.

الحمدلله اولین شماره از این نشریه بنا بر مناسبت زمانی، به موضوع عظیم اربعین حسینی اختصاص یافت؛ حال که در این برهه‌ی زمانی با توجه به محدودیت های موجود، شاید بتوانیم به شکل گذشته در سوگ سالار شهیدان(ع) عزاداری کنیم، اما اینگونه فعالیت ها که کمک به اشاعه علم و دانش پیامبر اکرم(ص) و ائمه اطهار(علیهم السلام) است، چه برای تلاش‌گران تهیه اینگونه مطالب و چه برای خوانندگان آن مسلما اجری در خور کرامت اهل بیت(علیهم السلام) دارد.

با توجه به شروع کار نشریه، از تمام خوانندگان عزیز درخواست دارم هرگونه انتقاد یا پیشنهاد خود را جهت اعتلای این نشریه، با ما در میان بگذارند تا آنچه‌ای که شایسته مقام ائمه معصومین(علیهم السلام) است، خدمت گزار باشیم.
در پایان از تمام افرادی که به هر نحو در شکل‌گیری این نشریه نقش داشتند، تشکر می‌کنم و از خداوند برای ایشان سلامتی روز افزون را از خداوند منان تقاضا دارم.
والسلام علیکم

محمد علی کیهانی مدیر مؤسسه

سیده زینب میری نژاد